

Sejr for Afghanistans kvinder

Kvinder har fået flere mærkesager igennem i Afghanistans nye grundlov. Men i praksis er der lang vej, før de bliver behandlet på lige fod med mænd.

Af Lillian Gjerulf og Marie Andergren

Kvinderne på Afghanistans grundlovgivende forsamling, Loya Jirga, har sat synlige fingeraftryk på landets nye grundlov. En grundlov, som skal bane vejen for landets første demokratiske valg.

Soraya Parluka, en kvindelig delegeret fra Kabul, betegner resultatet som 'en revolutionær sejr'.

»I vores land, hvor der er tradition for, at mænd og kvinder ikke behandles lige, hvor kvinder blot skal være derhjemme, og hvor det opfattes som forkert at sende piger i skole, har vi vundet en kæmpe sejr med denne grundlov«, siger Soraya Parluka, der var en ud af 114 kvinder på den 502 mand store forsamling.

Kvinderne har blandt andet fået skrevet ind i grundloven, at kvinder og mænd er lige, og at det skal være gratis at tage en videregående uddannelse.

»Gratis uddannelse er nødvendig, for afghanske familier vil ikke betale skolegang for deres piger, men først og fremmest for drengene«, siger Soraya Parluka.

Ifølge Barnett Rubin, FN-observatør og rådgiver under Loya Jirga, er netop uddannelse en forudsætning for, at kvinderne kan udnytte rettighederne i den nye grundlov.

»De rettigheder, som grundloven giver kvinder, vil være temmelig meningsløse, indtil kvinderne får meget større adgang til uddannelse og dermed kan udnytte deres ret til også at blive hørt«, siger Barnett Rubin.

Obligatorisk burka

Landets første demokratiske valg skal afholdes i juni i år. Indtil videre har 89.000 afghanere - heraf 14.000 kvinder - tegnet sig som stemmeberettigede. På den baggrund mener FN-observatør Barnett Rubin, at kvinderne fortsat har lang vej.

»Det at få retten til at stemme, og det at have kapaciteten til at udnytte den, er to

vidt forskellige ting. Kvinder er stadig ikke lige i Afghanistan, og det vil kræve mere end et par ord i grundloven at ændre det«.

FN-observatør Barnett Rubin modtog mange henvendelser fra kvindelige delegerede, som følte sig truet af fundamentalister under Loya Jirgaen.

»Kvinderne var meget aktive på Loya Jirga, men jeg kan frygte, at når den internationale opmærksomhed svinder ind, så vil kvindernes mulighed for deltagelse gøre det samme«, forudser Barnett Rubin.

Læs mere på side...

Kampen for kvindestemmer

Afghanske kvinder kæmpede igennem tre uger for at sikre deres rettigheder i landets nye grundlov. Imod sig havde kvinderne mange af de mandlige medlemmer på Afghanistans grundlovgivende forsamling, Loya Jirga.

Af Lillian Gjerulf og Marie Andergren

Lyden af en klaprende helikopters rotorblade trænger ind under teltdugen. Soraya Parluka sidder i det store hvide telt sammen med godt 500 andre delegerede til Loya Jirga i udkanten af Afghanistans hovedstad Kabul.

Det er den 14. december. De næste tre uger skal de delegerede i teltet diskutere sig frem til en ny grundlov for deres borgerkrigshærgede land, mens flere tusinde soldater beskytter dem.

Vejafspærringer skaber trafikchaos i hovedstaden, og soldater patruljerer de sneklædte bjerge, der omkranser byen for at forhindre raketangreb - en yndet taktik blandt oprørerne. Oprører der fortsat kæmper for Taleban.

Men det er ikke Taleban, der bekymrer Soraya Parluka og de andre kvindelige delegerede mest. Det er de turbanklæde mænd, der sidder i teltet.

»Det er farligt for os kvinder at deltage i politik. Fundamentalisterne vil ikke have, at vi får indflydelse. De forsøger med alle midler at true os. Men det er nu, vi skal kæmpe. Det er nu, vi skal sikre, at kvinder også bliver hørt i fremtidens Afghanistan«, siger Soraya Parluka, der er delegeret fra Kabul og formand for Afghanistans Kvindeforening.

Religiøs forpligtelse

En sortskægget mand med en stor rånvid turban rejser sig fra en af de bagerste rækker. Han går hen til en mikrofon mellem stolerækkerne.

»Vi skal følge Islam som eneste opbygning af dette land. Vi har en stor historie og en religiøs forpligtelse, når vi diskuterer vores kommende grundlov«.

Overgangsregeringen, med præsident Hamid Karzai i spidsen, står bag det 160 artikel lange udkast til den nye grundlov, som skal bane vejen for landets første demokratiske valg i juni 2004.

Men i dette konservative muslimske land er det mændene, der dominerer. Det gør de også på Loya Jirga, hvor fire ud af fem delegerede er mænd.

En kvinde stiller sig op i midtergangen foran mikrofonen. Valget til de indflydelsesrige poster som næstformænd skal til at gå i gang.

»Vi er 100 kvinder, der kæmper mod 400 mænd. Men vi repræsenterer mere end halvdelen af befolkningen i Afghanistan. En af de to næstformænd bør være en kvinde«.

Lynhurtigt svarer formanden igen fra scenen.

»Det er jo ikke kun kvinder, men måske også mænd, der har tænkt sig at stemme på kvinder«.

Under teltdugen begynder mændene at le og en klapsalve går i gang.

Kvinden forsøger at fortsætte, men formanden afbryder.

»Jeg vil ikke skændes med dig her. Din pointe er noteret «.

Med et lavmælt tak sætter kvinden sig ned på sin plads i rækken.

Hun opgiver at færdiggøre talen, selvom hendes to minutters taletid ikke er opbrugt. Mændene derimod fortsætter typisk efter at mikrofonen er slukket - uden at formanden bryder ind.

Kun mænd er borgere

I dagene op til Loya Jirga har Soraya Parluka og andre kvinder haft travlt. Tre dage forinden, i en udslidt gammel biograf, udfærdigede 600 kvinder et manifest, som de kvindelige delegerede skal kæmpe for på Loya Jirga.

»Mens vi står her, bliver mange piger tvunget til at gifte sig med en mand, de ikke vil have. Familier løser mordsager ved at bruge deres døtre som betaling, og kvinder bliver gift med mænd, der allerede har flere koner«, siger Soraya Parluka til Politiken.

Hun og de andre kvinder vil have skrevet ind i grundloven, at kvinder ikke skal kunne tvinges ind i ægteskab. Samtidig vil de have ændret formuleringen

'alle borgere er lige', til sætningen 'alle kvinder og mænd er lige'.

»Ellers frygter vi, at fundamentalistiske mænd vil holde kvinder uden for indflydelse ved at postulere, at det kun er mænd, der kan betegnes som borgere«, forklarer Soraya Parluka.

Amnesty International kritiserer også formuleringen 'alle borgere er lige' for at være for vag. Menneskerettighedsorganisationen mener, at manglen på klarhed kan føre til, at kvinders ret til at stemme og stille op til politiske valg trues.

De forkerte

Flere af de tilstedeværende mænd på Loya Jirga er gamle krigsherrer. De har alle deltaget i den 23 år lange borgerkrig før Taleban, og de beskyldes for at have voldtaget og myrdet titusindvis af afghanere.

»Hvorfor har I igen valgt kriminelle folk til de indflydelsesrige poster. De bærer jo ansvaret for det afghanske folks katastrofer«, råber Malalai Joya fra den vestlige Farah Provins ind i mikrofonen.

Hendes vredesudbrud kommer på tredjedagen, da de delegerede er blevet inddelt i 10 grupper, der skal diskutere grundlovsudkastet.

Tidligere krigsherrer er blevet valgt ind på fem af de ti indflydelsesrige poster som gruppeformænd. Malalai Joya mener, at alle krigsherrerne skal placeres i én gruppe, så kvinderne tør tale i de resterende ni grupper.

»Efter min mening bør de stilles for en international krigsforbryderdomstol«, fortsætter hun, før mikrofonen bliver slukket.

Det er et verbalt angreb på Burhanuddin Rabbani, præsident under borgerkrigen før Taleban, og andre krigsherrer, som dominerer Loya Jirga.

Efter at have nedkæmpet russerne i 1989, vendte de sig mod hinanden i en brutal borgerkrig. Den efterlod hovedstaden Kabul som den mest udbombede by i verden næst efter Dresden efter 2. Verdenskrig. Træer blev et særsyn, og i stedet indtog støvet fra ørkenen og bjergene hovedstaden.

Mange mænd i teltet rejser sig og råber.

»Ateist«.

»Gud er stor«.

Råbene er møntet på Malalai Joya. Hun står stadig foran den slukkede mikrofon og taler. Formanden Sibghatullah

Mujadeddi beordrer hende fjernet fra forsamlingen.

»Du har forstyrret Loya Jirga og været uforskammet«.

Sikkerhedsvagter forsøger at bære hende ud fra teltet. Men Malalai Joya gør modstand. Soraya Parluka og andre kvinder forsøger at dysse situationen ned. Flere kvinder begynder at undskylde Malalai Joyas opførsel. Derefter får hun lov til at blive.

Oprøret bliver fulgt i størstedelen af Kabuls gule taxier, hvor radioerne i disse uger er stillet ind på den direkte transmission fra Loya Jirga.

Den nat er to kvindelige politibetjente hos Malalai Joya. Hun kommer under FN's beskyttelse, da flere af de delegerede har truet med at slå hende ihjel.

Det har sin pris

Det er ikke kun under Loya Jirga, at kvinder er blevet truet. Det er i vid udstrækning også sket i dagene op til Loya Jirga.

»Jeg er selv blevet truet i telefonen af mænd, der er imod at kvinder får indflydelse, og så sent som i går blev to andre kvinder ringet op. De fik at vide, at deres børn ville blive slået ihjel, hvis de mødte op på Loya Jirga«, siger Soraya Parluka.

Ifølge Amnesty International er kvinder blevet truet i mange af Afghanistans 32 provinser.

I Panjshir distriktet, lidt uden for hovedstaden var der slet ingen kvinder, der stillede op til valget som delegerede. Mullahen i den lokale moske havde erklæret, at kvinder ikke kan deltage i politik.

Soraya Parluka ved bedre end nogen anden, at et oprør som Malalai Joyas får konsekvenser.

»Når kvinder blander sig i politik, siger deres mening og åbenlyst kæmper for lige rettigheder, så bliver de et oplagt mål«, siger hun.

»For nylig havde jeg indbrud i mit hjem og på mit kontor i kvindeforeningen, hvor vores medlemslister blev stjålet«, siger Soraya Parluka.

Afghanistans Kvindeforening har 65.000 medlemmer, og flere af dem er efterfølgende blevet opsøgt på deres bopæl og truet til at holde op med at agitere for kvinders rettigheder.

Rettigheder i fare

Bagerst i teltet sidder observatør Margaret Ladner fra Amnesty International med øretelefoner på. En simultantolk sikrer, at hun opsnapper alt, der bliver sagt på forsamlingen.

»Kvindes rettigheder er i stor fare for at blive handlet væk under Loya Jirga. Konservative kræfter vil appellere til følelser og påkalde sig islams navn, når de delegerede begynder at tale om kvinders rettigheder«, siger Margaret Ladner til Politiken.

Flere kvinder har allerede henvendt sig til de internationale observatører fra FN for at klage over, at de ikke får indflydelse i de 10 arbejdsgrupper. En enkelt kvinde, Fatima Gailani, trods de islamiske mænd i sin gruppe og spørger dem.

»Hvorfor er det altid sådan, at når islam siger noget imod kvinder, så insisterer I på det, men hver gang Islam taler for kvinder, så tier I?«

Mændene siger intet.

Bange for fundamentalister

Det gør de derimod senere, hvor en gruppe fundamentalistiske mænd kæmper for at få en af deres mærkesager indskrevet i grundloven: 'det skal være obligatorisk for kvinder at bære burka'.

Kvinderne protesterer højlydt i forsamlingen.

»Hvis I skriver det i grundloven, forlader vi Loya Jirga«, truer de.

Ude foran det gigantiske hvide telt strømmer kvinder til fra hele Kabul.

»Vi vil ikke bære burka, vi vil ikke bære burka«, råber de.

De intellektuelle mænd på Loya Jirga, hører kvindernes råb. Med deres opbakning får Soraya Parlika og de andre kvinder afværget en grundlov med ligheder til Taleban.

Men ikke alle kvinder i forsamlingen tør gå imod de fundamentalistiske mænd.

»Der er en anspændt atmosfære her. Jeg er bange for fundamentalisterne. Derfor holder jeg mig tilbage«, siger Freshta Sami, der er delegeret fra Kandahar, Talebans gamle højborg.

»I går hørte jeg mænd fra Zabul provinsen tale om, at de ikke kan lide, at kvinder arbejder uden for huset, og at pigerne ikke må gå i skole«.

Hun kigger flygtigt i retningen af en gruppe turbanklædte mænd, der har klumpet sig sammen i pausen.

Vi konfronterer dem for at høre, hvorfor de er imod, at kvinder deltager i politik, uddanner sig og får et arbejde. Mændene hilser med hånden på hjertet, som det er afghansk skik, men ønsker ikke at udtale sig. De har lært at passe på, hvad de siger, når den internationale presse er til stede.

Gode nyheder

I frokostpausen sidder Soraya Parlika på gulvet sammen med en gruppe kvinder og spiser ris. Alle er uddannede, flere af dem fra universitetet i Kabul.

»Vi er de få uddannede kvinder.

Størstedelen af kvinderne i Afghanistan ved slet ikke, hvad en grundlov er. De ved slet ikke, at de har rettigheder. Derfor er det vores ansvar at tage kampen«, siger Soraya Parlika.

Hendes mobiltelefon ringer. Kvinderne rykker tættere sammen. De har fået samlet et flertal for deres krav om, at der skal stå 'kvinder og mænd' i stedet for 'borgere' i den nye grundlov. Soraya Parlika understreger dog, at der skal mere end ord til.

»For 40 år siden blev det også skrevet ind i grundloven, at mænd og kvinder skulle være lige. Men det blev bare aldrig implementeret i samfundet. Derfor skal regeringen oprette et organ, så vi denne gang sikrer rettighederne i praksis«.

En anden mærkesag - kravet om at forbyde tvangsægteskaber og behandling af kvinder som en vare - må Soraya Parlika og de andre kvinder stadig skubbe foran sig.

»Vi kunne ikke samle flertal for et forbud mod polygami, fordi det er for ømtåleligt. Det er et spørgsmål om gamle traditioner, og fanatiske mænd ønsker ikke, at disse traditioner ændres«.

Faktabokse til Kampen for kvindestemmer

Afghanistan

Afghanistan grænser op til Kina, Iran, Pakistan, Tadjikistan, Turkmenistan og Uzbekistan.

Hovedstaden er Kabul.

Der er 28 millioner indbyggere.

De største etniske grupper er pashtun, tadjik, Hazara, Uzbek, Almaks, Turkmenere og baloch.

Den gennemsnitlige levealder er 46 år for kvinder og 48 år for mænd.

Verdensbanken anslår, at hvert fjerde barn, der fødes i Afghanistan, dør, inden det fylder fem år.

Mellem 1,5 og 2,5 millioner flygtninge er vendt tilbage fra Pakistan og Iran efter Talebans fald.

Hvad er Loya Jirga

Loya Jirga betyder ”store forsamling”. En flere hundrede år gammel skik, hvor stammeledere fra forskellige etniske grupper mødes for at løse stridigheder og tage beslutninger.

Efter Taleban, blev det besluttet at landets nye grundlov skulle vedtages af Loya Jirga.

Den gik i gang den 14. december 2003 og sluttede den 4. januar 2004. Blandt stridsnemmerne har været kvinderettigheder, præsidentens magtbeføjelser og landets officielle sprog.

502 delegerede deltog i den grundlovsgivende Loya Jirga - heraf 114 kvinder.

Præsident Hamid Karzai har udpeget 52 af de delegerede – 26 kvinder og 26 mænd. Resten har været på valg i Afghanistans 32 provinser.

Kvindernes syv sejre på Loya Jirga

1. Kvinder er ikke tvunget til at bære burka
2. ”Alle borgere - kvinder som mænd – er lige i Afghanistan”
3. ”Alle negative traditioner strider imod grundloven og er forbudt i Afghanistan.” Negative traditioner er eksempelvis flerkoneri og barnebrude, men fundamentalisterne kæmpede imod at få eksemplificeret de negative traditioner.
4. ”Mødre og børn skal beskyttes af regeringen”
5. Det bliver gratis at tage en højere uddannelse
6. I underhuset er der reserveret to pladser til kvinder fra hver af Afghanistans 32 provinser mod grundlovsudkastets ene plads

Hvad er Taleban

Taleban kommer af ordet 'taleb', som betyder student. Bevægelsen blev dannet af religiøse studenter – opdraget i strenge islamiske skoler i Pakistan.

De ønskede en ren islamisk stat i Afghanistan efter Sovjetunionens besættelse af landet og 23 års borgerkrig. I 1996 indtog Taleban hovedstaden Kabul, hvor de blev hyldet som befriere.

Taleban erklærede Afghanistan for ren islamisk stat. Kun Saudi-Arabien, De Forenede Arabiske Emirater og Pakistan anerkendte landet.

Taleban blev styrtet i 2001.

Kvindelig frontkæmper blandt krigsherrer

Afghanistans minister for kvindelige anliggender blev fjernet fra posten, da hun gik imod kvindeundertrykkende krigsherrer. Beskyttet af bodyguards kæmper Sima Samar i dag videre mod undertrykkelse.

Af Lillian Gjerulf og Marie Andergren

»Jeg har drømmejobbet til dig«.

Afventende kigger den afghanske præsident Hamid Karzai på Sima Samar.

»Nej tak«, svarer hun.

Klokken fem samme eftermiddag havde præsidentens assistent ringet og bedt hende om at komme straks. Nu står hun her på præsidentens kontor, og flere andre ministre er også mødt op. Tankerne kører rundt i hendes hoved.

»Jeg tilbyder dig jobbet som leder af Afghanistan's Uafhængige Menneskerettighedskommission. Det er lige et job for dig«.

Sima Samar protesterer højlydt, og nægter at tage imod tilbuddet, for stillingen betyder, at hun skal sige farvel til posten som minister for kvindelige anliggender - og posten som en af fem vicepræsidenter i regeringen. Men tilbuddet er ikke til diskussion. Det er en fyreseddel.

Op ad bakke

Otte måneder tidligere blev Sima Samar en del af Afghanistan's overgangsregering efter Talebans fald. For Samar, der også under Talebans brutale fundamentalistiske styre var kendt for at kæmpe for kvinderettigheder, var det drømmejobbet. Hun ville sætte kvinders rettigheder på den politiske dagsordenen.

Men Samar fornemmede hurtigt, at hendes dagsorden ikke var den samme som resten af overgangsregeringens. Hun var snarere indsat på posten for at tilgodese opinionen hos den vestlige verdens ledere.

»Mange af regeringsmedlemmerne troede, at de kunne styre mig ved at give mig et ministerium. Mit arbejde kom derfor til at gå op ad bakke fra starten«, siger Sima Samar.

Flere ministre i regeringen krævede hurtigt, at Sima Samar skulle bære et større tørklæde offentligt. Efter lange forhandlinger fik hun lov at beholde sit korte tørklæde, der kun nødtørftigt dækkede hendes kortklippede, gråstribede hår.

Afghanistans Salman Rushdie

I sommeren 2002 voksede problemerne, da en afghansk avis, ejet af partiet Jamiat-e-Islami, offentliggjorde et interview, som Sima Samar ifølge avisen havde givet til et persisksproget blad i Canada. Heri skulle hun angiveligt have sat spørgsmålstegn ved islam. Partiets leder er tidligere præsident Burhanuddin Rabbani - en konservativ præst, som har forbindelser til den fremtrædende kritiker Abdul Rasul Sayaf. Han hævder, at kvinder i politik ikke er i overensstemmelse med islams forskrifter.

Sima Samar afviste beskyldningerne, men blev alligevel stemplet som 'Afghanistans Salman Rushdie' på avisforsider, og højesteretsdommer Abdul Hadi Shinwari kaldte Samars udtalelser 'uansvarlige og imod den islamiske, afghanske nation'. For at mildne de konservative islamister skrev Sima Samar et brev til højesteret, hvor hun bekræftede sin tro på islam, og at hun troede på læresætningerne i religionen og dens hellige bog Koranen.

Den spinkle kvindesagsforkæmper, der er uddannet læge, blev en af de mest synlige i det afghanske samfund. Også for synlig mente mange. Da hun samme sommer gik på talerstolen i en gammel biograf i Kabul, hvor Bushs sikkerhedsrådgiver Condoleezza Rice og FN's menneskerettigheds-kommissær Mary Robinson deltog, gik hun for langt.

»Jeg vil kæmpe for kvinders rettigheder. Krigsforbrydere, der har voldtaget og stjålet kvinder under borgerkrigen, skal bringes for domstolene,« sagde Sima Samar.

Blandt de 30 ministre i regeringen sad flere magtfulde krigsherrer, som alle havde et gevær med i Afghanistan's 23 år lange borgerkrig. Dem skal man ikke udråbe som fjende. Få dage efter modtog hun præsident Karzais telefonopringning.

Volden vokser

Sima Samar leder i dag Afghanistan's Uafhængige Menneskerettigheds-kommission, men krigen for kvinder har hun ikke opgivet. Hun bruger stadig sin magt til at tale krigsherrerne imod.

»Da jeg blev tilbudt dette job, huskede jeg mig selv på alle de gange, hvor jeg som minister sad placeret længst nede for bordenden med to rækker af mænd på hver side af bordet, uden at jeg kunne komme til orde. Måske kunne jeg alligevel gøre en større forskel andre steder. Det prøver jeg på«.

På hendes kontor i den vestlige del af Kabul, hvor hun nu arbejder fra, har petroleumsovnen travlt med at fortrænge kulden fra de sneklædte bjerge, der omkranser byen. De seneste måneders udvikling i landet bekymrer Sima Samar.

»Kvinder er mere sårbare nu, fordi volden er begyndt at eskalere. Krigsherrer og deres hærenheder raserer, og så længe de ikke fjerner deres våben, så kan ingen føle sig sikre«.

Krigsherrerne kontrollerer stadig mange af Afghanistan's 32 provinser, og voldtægter og mord er en del af afghanernes hverdag.

»Utroligt mange kvinder bliver voldtaget, men de færreste tør gå til myndighederne, fordi myndighederne ofte laver det om til, at kvinden har været sammen med en anden mand, og så risikerer hun fængsel«, siger Sima Samar.

Kræver en kamp

Årtiers kamp for kvinders rettigheder har gjort den kvindelige læge populær blandt mange afghanere, som i hendes hjemegn Hazarjat, hvor pigebørn i dag bliver opkaldt efter hende. Men Sima Samar har også fået flere fjender. Siden hun blev fjernet fra ministerposten, har bodyguards med

Kalashnikov-geværer fulgt hende rundt i Afghanistan.

»Hver dag møder jeg mennesker, der er blevet mishandlet. Kvinder der er blevet undertrykt og kuet så længe, at de tror, at det er deres lod her i livet. Efterhånden tænker jeg ikke så meget på mit eget liv«, siger Sima Samar.

Ét billede kører rundt i hovedet på hende om natten i denne tid. Ansigtet af den kvinde, der opsøgte hende for nylig for at få hjælp. Kvindens næse var skåret af, og det ene øre havde fået samme behandling af ægtemanden.

Sima Samar forsøgte at overtale kvinden til, at de skulle tage hendes sag i retten. Men det turde kvinden ikke. Hun flyttede i stedet hjem til sin far. Og inden længe er hun tilbage hos sin voldelige mand, forudser Sima Samar.

»Kvinder har indstillet sig på at være nummer to, og de tror, at de er mindre værd end deres mand. Det kommer til at kræve mængder af tid og uddannelse, inden kvinderne tør kæmpe imod og sige fra«.

Tidslinje Kampen for kvindestemmer

Afghanistans politiske historie

1919 Afghanistan får uafhængighed efter tre krige mod Storbritannien

1928 Konge Amanullah beder sin dronning om at smide sløret på Loya Jirga, for at vinde opbakning til reformer. Men de delegerede på Loya Jirga bliver oprørte, og Konge Amanullah tvinges fra tronen

1933 Zahir Shah bliver konge. Afghanistan er de næste årtier et monarki

1953 General Mohammed Daud bliver statsminister. Han introducerer sociale reformer, og forbyder kvinder at gå med burka

1963 Mohammed Daud tvinges fra magten. Et konstitutionelt monarki introduceres, hvilket fører til magtkampe

1973 Mohammed Daud kommer til magten igen i et kup. Han udråber Afghanistan til republik

1978 Mohammed Daud dræbes i et kup af et venstreorienteret parti. Konservative islamister og stammeledere, der er imod social forandring, begynder væbnet oprør

1979 Sovjetunionen griber ind for at sætte et pro-kommunistisk styre ind. Mujahedin gør modstand, mens USA, Kina, Iran og Saudi Arabien sørger for våben

1988 Afghanistan, Sovjetunionen, USA og Pakistan underskriver fredsaftale. Sovjetunionen begynder tilbagetrækningen af tropper. Under besættelsen flygtede 4-6 millioner mennesker til nabolandene Pakistan og Iran

1989 Sidste russiske tropper forlader landet, men borgerkrigen fortsætter. Mujahedin kæmper for at smide den russisk støttede leder Najibullah ud

1992 Najibullah mister magten i Kabul. Forskellige fraktioner kæmper om indflydelsen de næste fire år, hvor mere end 50.000 mennesker dræbes alene i hovedstaden Kabul

1993 Mujahedin udråber den tajikiske Burhanuddin Rabbani som præsident

1994 Det Pashtun-dominerede Taleban opstår og kæmper imod Rabbani

1996 Taleban overtager kontrollen over Kabul. Rabbani flygter til den Nordlige Alliance, der kæmper imod Taleban

2001 Oktober USA og Storbritannien bomber Afghanistan, efter at Taleban nægter at udlevere Osama Bin Laden, hjernen bag terrorangrebene 11. september i USA

2001 17. november Taliban falder

2001 22. december Pashtuneren Hamid Karzai indsættes som leder en overgangsregering med et seks måneders mandat

2002 10. juni Loya Jirga vælger Hamid Karzai til præsident for midlertidig overgangsregering. Inden 18 måneder skal regeringen holde en grundlovs Loya Jirga

2002 December Karzai undslipper et attentat i Kandahar, hans hjemby

2003 4. januar Afghanistans nye grundlov, der skal bane vejen for et islamisk demokrati, bliver vedtaget på Loya Jirga

2004 Juni Første demokratiske valg i Afghanistan skal afholdes

Flere afghanske piger begår selvmord

Efter Talebans fald har piger i Afghanistan fået flere rettigheder. Men retten til selv at vælge deres ægtemand er ikke en af dem. I frustration forsøger et stigende antal piger at tage deres eget liv.

Af Lillian Gjerulf og Marie Andergren

Fortvivlede afghanske piger drikker syre eller propper sig med hovedpinepiller, fordi de ikke vil tvinges ind i ægteskab. Udviklingen får flere hospitaler i Afghanistans hovedstad Kabul og internationale organisationer i landet til at slå alarm.

»Siden Talebans fald har et stigende antal piger forsøgt at begå selvmord. I øjeblikket får vi tre piger ind om dagen«, siger doktor Wesal fra Khai Khona hospitalet i Kabul.

Sundhedsministeriet har ingen statistik over, hvor mange afghanske piger, der

forsøger at begå selvmord, men på Ehni Sina hospitalet i Kabul, der rummer hovedstadens eneste skadestue, nikker lægerne genkendende til problemet.

»Vi modtager mellem tre og syv piger om ugen, som - når vi går dem på klingen - fortæller, at selvmord er bedre end et liv, de ikke selv har valgt«, siger doktor Nasir Afzali.

Menneskerettighedsorganisationen Medica Mondiale, der igennem flere år har arbejdet med kvinder i Afghanistan, melder også om, at problemet er stigende. Leder Rachel Wareham mener, at selvmords-forsøgene skal ses i sammenhæng med den øgede tale om frihed, som pigerne har oplevet i byerne efter Taleban.

»Piger er begyndt at få et liv uden for hjemmet, de møder drenge i skolen. De føler friheden og bliver forelskede, og vil derfor ikke tvinges til at gifte sig med den, familien har valgt«, siger hun.

Læs mere på side...

Gift under tvang

Rushmin og Wahiba deler seng med den samme mand og skæbne med mange afghanske kvinder. Hvert år tvinger familier deres døtre ind i ægteskaber med flere koner.

Af Marie Andergren og Lillian Gjerulf

Doktor Qaunmi ser sig godt for. Regnen har forandret den smalle gyde til ét stort mudderhul her i Warzirabad i den østlige del af Kabul. Med tre store skridt, når han hen til porten.

»Hej far«, råber den yngste af doktorens seks børn, der leger højlydt i gården.

Døren i det lerklinede hus går op, og doktorens to koner kommer ud for at tage imod ham.

»Velkommen hjem«, siger Wahiba stille.

Hun er doktorens første kone. En titel hun fik i en alder af fjorten år.

»Jeg var kun et barn, da min familie besluttede sig for, at jeg skulle giftes væk. Jeg kan huske, at jeg fik så ondt i maven, da min far en aften sagde: 'Nu er det besluttet - du skal giftes med din fætter'. Jeg var forelsket i en anden, men jeg sagde ingenting«, fortæller Wahiba, idet hun går ind i køkkenet.

Hun er lige fyldt 26 år, men små rynker om øjne og mund får hende til at se ti år ældre ud.

Tid til en brud

»Har du haft en god dag?«, spørger den anden kone Rushmin og følger ham op til sit værelse.

Doktor Abdul Rashid Qaunmi går ind for at klæde om. Han er uddannet børnelæge og har i flere år arbejdet på klinikken i Warzirabad, der ligger fem kilometer fra Kabul centrum.

»Min nye kone Rushmin er min favorit. Men det siger jeg selvfølgelig ikke højt, for det skaber bare splid mellem dem«, fortæller han.

Da doktoren for tolv år siden fyldte 25 år, meddelte hans forældre ham, at det var tid til at gifte sig.

»Min mor og min søster besøgte min kusine Wahibas familie et par gange. De

sagde, at hun var et udmærket emne, og jeg syntes, at hun var smuk. Flere i familien sagde, at det var en fordel, at hun ikke var uddannet, for så ville hun lystre og høre efter«, fortæller doktor Qaunmi.

Ude i køkkenet løfter Wahiba sin mindste datter op. På tolv år har hun fået seks børn med doktoren.

»Der gik ikke længe, før mine svigerforældre hele tiden skældte mig ud. De syntes, at jeg var doven, men jeg forsøgte at nå det hele...passe vores børn, lave mad, feje og rydde op«, fortæller Wahiba.

Doktoren puster ned i glasset. Den varme te med revet kardemomme er lige blevet serveret.

»Min første kone kom ikke godt ud af det med min familie og ydede ikke den service, de forventede. Hun snakkede for meget, kom ikke med deres sko, og maden var tit alt for sent færdig. Så jeg sagde til hende: 'h vis du ikke ændrer din attitude, så gifter jeg mig igen'«, fortæller doktoren

Kone nummer to

I huset ved siden af doktoren og Wahiba boede Rusmin. Hun var igennem flere år kommet i doktorens hjem, hvor Wahiba underviste hende i at sy.

»En dag kom doktoren mors og søster og besøgte min familie. Da de var gået, sagde min far: 'Doktoren er et godt valg, og du ved aldrig, hvad der sker. Tingene kan blive meget værre'«, fortæller Rushmin.

Taleban sad hårdt på Afghanistan, og Rushmin kunne ikke fortsætte med at studere eller arbejde.

»Da jeg var lille, drømte jeg ikke ligefrem om at blive kone nummer to. Jeg ville være læge. Men det var ikke muligt, så min far sagde, at det var bedst for mig at blive gift«, siger Rushmin.

Tre i et ægteskab

Det tog et stykke tid, før Wahiba fandt ud af, at doktoren var ved at gifte sig igen.

»Han havde været forlovet i tre måneder, da jeg fandt ud af det. Jeg begyndte at græde, men jeg sagde ingenting. Det var ydmygende, jeg troede ikke...«.

Wahiba stopper midt i en sætning, men kigger efter et øjeblik op igen.

»Det er jo en mands ret. Han var ikke tilfreds. Jeg tænkte på mine seks børn og holdt min mund«.

Doktorens mor og søster bad Wahiba besøge den nye kone og godkende hende.

»Jeg var bitter, hun var jo kommet hos mig i flere år. Jeg kunne ellers så godt lide hende. Men lidt efter lidt begyndte jeg at affinde mig med tanken om, at vi skulle være tre«, fortæller Wahiba.

Kakkellovnen giver lyd fra sig. Overfladen ligner blik og den skæve låge giver sig lidt i varmen fra de tørre kviste og grene. Doktoren sidder på den tynde måtte foran varmen.

»Rushmin har gået i skole i 12 år. Hun er velopdragen og kan både regne og skrive. Jeg syntes rigtig godt om hende, og min mor mente også, at det var nødvendigt med en ny kone«, siger doktoren

Doktoren og Rushmin blev gift, og Rushmin flyttede ind.

Den gode indflydelse

Et rødt tæppe foran døren forsøger at holde varmen inde, men den går hele tiden op og nysgerrige små børn lister sig ind.

Doktoren fortæller, at hans første kone er begyndt at opføre sig meget bedre efter, han giftede sig med Rushmin.

»Min nye kone har en god indflydelse på hende. Jeg kan se, at min første kone lærer af hendes gode attitude«.

Rushmin er i dag 25 år og har været gift med doktoren i to år. I starten delte Rushmin og Wahiba pligterne i huset. Men for at tjene lidt ekstra til familien syr Rushmin i dag tøj for skrædderne i gaden, mens den første kone tager sig af huset.

»Wahiba er en god kvinde, og hun har ændret sig. Min mand siger, at hun lærer af mig. Før ville hun for eksempel ikke gøre vores svigermors sko rene og give hende dem på, men det gør hun nu. Ofte så hurtigt, at jeg aldrig kan få lov til det. Hun prøver også altid at nå ud og byde vores mand velkommen hjem først. Da jeg lige var flyttet ind, blev hun inde på sit værelse, når han kom«, siger Rushmin.

Kone-skema

Med to koner i huset skrev doktoren i et skema, hvornår han skulle sove hos hvem. Men i dag to år efter, holder doktoren selv system.

»Det er svært, når vi skal sove. I starten græd jeg meget, når han skulle sove hos Wahiba. Så råbte jeg, at han skulle låse døren og gå. Men så forklarede han, at naboer og slægtninge ville sige, at han var

en dårlig mand, hvis han aldrig sov hos sin første kone. Det kunne jeg godt forstå. Men jeg blev ked af det alligevel«, fortæller Rushmin.

Om sommeren sover de to koner i hver sit værelse, men om vinteren skal de alle tre sove sammen i Rushmins seng. På den måde kan de spare brænde og nøjes med at varme ét rum op.

»Jeg hadede det i starten og følte, at det var så ydmygende at sove i hendes seng. Nu har jeg efterhånden vænnet mig til det. I dag er mit hjerte rent, og jeg er ligeglad, når han sover hos hende. Rushmin har det sværest, tror jeg«, siger Wahiba.

Begge koner fortæller, at doktoren gør en stor indsats for at behandle dem lige, og han køber altid gaver til begge koner, aldrig kun til den ene.

»Jeg forsøger at behandle dem ens, men det er ikke altid lykken med to koner. Det slår tit gnister med to kvinder i huset, og så er det ikke nemt at få det til at fungere«, siger doktor Quanmi.

Børn til deling

Familien spiser sammen hver aften. Om dagen går de to kvinder hjemme, og Rushmin hjælper med at passe Wahibas seks børn. Doktoren og Rushmin har ikke fået børn endnu.

»Han har flere gange sagt, at jeg skal blive undersøgt. Men det har jeg nu ikke så travlt med. Jeg vil gerne vente med at få børn. Måske kan jeg snart komme i gang med at læse et eller andet. Men det skal jeg lige snakke med ham om«, fortæller Rushmin.

Wahiba er ved at rydde op. Hun samler tekopper og fade.

»I lang tid kunne jeg slet ikke acceptere Rushmin. Men hun er en god pige, og passer godt på mine børn. Men hvis jeg selv kunne vælge, ville jeg helst være i et ægteskab, hvor jeg var den eneste kone. Der er ingen positive sider i et flerkoneægteskab«.

Doktoren er gået ud til børnene i gården. Wahiba kigger ud ad vinduet.

»Ingen af mine børn skal giftes, før de er voksne. De skal ikke tvinges ind i et ægteskab«, siger Wahiba og vender sig om.

»Jeg ville ønske, at flerkoneri fremover vil høre fortiden til, så piger ikke skal igennem det samme som mig. Mine piger skal lære at regne og skrive, så de kan klare sig selv«.

Afghanske piger er en vare

Århundreders traditioner forhindrer piger i selv at vælge ægtemand. De er først og fremmest et bytte- eller salgsobjekt for familien.

Af Marie Andergren og Lillian Gjerulf

Afghanistans kvinder bliver den dag i dag stadig betragtet som en ejendel, der kan handles med.

»Kvindeundertrykkelse var jo langt fra en opfindelse, som Taleban gjorde. Der er tale om flere hundrede års kultur og traditioner, som ikke bare lige forsvinder«, fortæller antropolog Erna Andersen, der netop har afsluttet syv måneders feltstudier i Afghanistan.

Hun fortæller, at når en pige bliver født i Afghanistan vækker det normalt ikke den helt store glæde. En dreng kan komme ud og arbejde og tjene penge til familien, men en pige skal helst blive derhjemme. Til gengæld kan en pige blive en god indtægtskilde, når hun en dag skal giftes.

En god forretning

»En datter kan indbringe op imod 400.000 Afghani, cirka 56.000 kroner. I Afghanistan er det brudgommens familie, der skal betale en brudepris, til forskel fra Pakistan og Indien, hvor en pigefødsel er en økonomisk katastrofe, fordi familierne betaler medgift og bryllupsudgifter«, siger Erna Andersen.

I hovedstaden Kabul ligger hovedkontoret for Afghanistans Uafhængige Menneskerettigheds-kommission. Deres kvindelige leder Sima Samar, har længe kæmpet imod tvangsægteskaber.

»Utroligt mange mænd ser kvinder som en del af gården, som var det en ged, vi snakkede om. Det kommer til at kræve tid, uddannelse og sikkert generationer, før vi kan ændre den opfattelse«, siger hun.

Det bliver i familien

I Afghanistan er det altafgørende for forældre, hvem deres døtre bliver gift med. Derfor bliver piger oftest gift med en fra samme slægt, forklarer Erna Andersen.

»Når en pige bliver gift, så tilhører hun svigerfamilien og skal følge deres traditioner. Derfor er der så mange fætre og kusiner, der bliver gift. Familierne vil sikre, at det er deres traditioner, der bliver videreført«.

Mange piger bliver ofte gift ind i ægteskaber, hvor der i forvejen er én eller flere hustruer. Det har fået ministeren for kvindeanliggender, Habiba Sarabi, til at arbejde imod de gamle traditioner.

»Jeg mener, at det burde forbydes, men jeg kan ikke komme med et forslag, der for eksempel forbyder flerkoneri, det er simpelthen for farligt«, fortæller ministeren.

»Vi prøver på en skjult måde at ændre loven, så der hele tiden bliver gjort opmærksomt på at ægteskab skal være på personens eget ønske, der er ingen piger, der selv ønsker de ægteskaber«.

I byerne forsøger unge piger i stigende grad at udnytte de rettigheder, som den nye grundlov giver dem.

»Mange piger vil have uddannelse, arbejde og karriere, og afviger dermed fra det traditionelle kvindeideal«, siger Erna Andersen

Hun forklarer, at den udvikling kan give problemer, da piger vil blive betragtet som kønsløse, hvis de vælger karriere fremfor ægteskab.

»De havner i en gråzone og hører ikke rigtig hjemme i hverken kvindernes eller mændenes verden. De vil blive mistænkeliggjort, og have svært ved at blive accepteret i dagens Afghanistan«.

49 år og aldrig kysset

Amena er én af de få, som måtte vælge selv. Hun har aldrig kysset. Aldrig holdt i hånd, men har til gengæld fået en uddannelse og en karriere.

Af Marie Andergren og Lillian Gjerulf

Amena Rustaqi følger koncentreret stregerne i glaskolben. Hun tager låget af, og drysser pulveret ned i glasset.

»Jeg elsker mit arbejde og er taknemmelig for, at jeg har en karriere. Det kan jeg takke min far for. Han støttede mig og lyttede til mig. Derfor slap jeg for at blive gift«, fortæller Amena.

Døren går op og tre kasser bliver båret ind.

»Det var vist de sidste«, siger Amenas kollega og sprætter én af kasserne op.

Amena arbejder i Sundhedsministeriet og analyserer det medicin, som skal ud og stå på hylderne i de små apotekerforretninger rundt i Afghanistan.

»Hvis jeg var gift, så kunne min mand bestemme, om jeg skulle have lov til at arbejde. Og så stod jeg ikke her«.

Amena har arbejdet i ministeriet, siden hun var 17 år med undtagelse af de seks år, hvor Taleban var ved magten i Afghanistan.

Frieri og grønne rosiner

Amena kan huske den første gang, hun blev klar over, at der var nogen, der ville giftes med hende. Hun var 16 år. Hendes mor havde besøg af et par tanter, og havde bedt Amena komme med te og det store fad med nødder og grønne rosiner.

»Jeg kan huske, at jeg sad på gulvet og var ved at dele kopperne ud, da min mor pludselig siger til min ene tante: 'Der kom en familie i dag og spurgte, om vi ville gifte Amena væk til deres søn'«.

Amena sagde ingenting og fortsatte med at hælde te op.

»Men så sagde vi til dem, at Amena stadig er i skole og gerne vil gøre sin uddannelse færdig«, sagde moderen.

Amena åndede lettet op og gik ud af stuen med den tomme tekande.

»Det var første gang, men der kom flere frierier i løbet af årene. Heldigvis havde jeg nogle forældre, som lod mig bestemme selv. Tredje gang der var et

frieri, var jeg måske tyve år. Da spurgte min far mig, om jeg nu var helt sikker på, at jeg ikke ville giftes. Jeg svarede ja, og efter det spurgte han mig ikke igen«, fortæller Amena.

Hverken kys og eller børn

Amena har fire søstre og syv brødre. Hun er den eneste, der ikke er gift. Hun er lige fyldt 49 år og bor sammen med hendes mor i et hus i centrum af Kabul. I etagen under bor hendes storebror og hans familie. To af søstrene bor i Kabul, mens den yngste flygtede til Tyskland under borgerkrigen.

»Jeg ønskede brændende, at alle mine søstre ville få et godt forhold til deres mænd. Men efter de er blevet gift, kan jeg se, at de hele tiden skal indordne sig under regler og traditioner, som deres mands familie dikterer«.

Hun retter på tørklædet og smiler til hendes kvindelige kollega, der sidder ved computeren og spiller hjerteskabale.

Amena fortæller, at hun aldrig har været forelsket, hverken før eller efter universitetet. Hun har aldrig kysset. Aldrig holdt i hånd.

»Jeg kan se, hvor mange problemer mine søstre har. To af mine søstre har voksne børn og kan derfor arbejde igen. Men så længe børnene er små, er en kvinde herude tvunget til at blive hjemme og arbejde som en anden tjener. Det er et kedeligt liv at være hustru«.

Hvor er du heldig

Det er ved at være fyraften. Amena skyller glaskolberne af og sætter de kasser til side, som hun skal nå lørdag.

»Herude er kvinder ikke frie. Det er alle andre end dem selv, som bestemmer. Prisen for at blive gift er alt for høj«. Amena fortæller, at når hun er til bryllup eller andre sammenkomster, skal hun altid svare på det samme spørgsmål år efter år.

»Hvorfor er du ikke blevet gift, spørger de mig altid«.

Amena stopper et kort øjeblik.

»Så prøver jeg at forklare og fortælle om mit valg og min far. De kender mig, og ved at jeg aldrig har gjort noget forkert. Men det er sjældent, at du er ugift i Afghanistan, så jeg tror, mange synes, at det er lidt mærkeligt«.

Amena begynder at grine.

»Men flere af kvinderne, hvisker tit til mig: 'hvor er du heldig'«.

Mørket er ved at falde på og Amena skal hjem. I morgen er det fredag, og så holder alle afghanere fri. Amena glæder sig, for hendes lillesøster Fatima og hendes tre døtre kommer på besøg.

»Jeg føler mig ikke ensom uden en mand, men omvendt håber jeg, at mine niecer får muligheden for både at have familie og en karriere. Hvis jeg var blevet født i et land, hvor kvinder og mænd er mere lige, så ville jeg nok have valgt at få børn«.

Fanget af traditioner

Afghanske kvinder bliver smidt i fængsel for utroskab og voldtægts ofre må gennemgå ydmygende jomfrutest. Hverdagen er præget af frygt for et politi, der misbruger dem, og et retssystem, som diskriminerer dem.

Af Marie Andergren og Lillian Gjerulf

B-a-h-i-s-t-a staver hun sig frem til. Brevet er skrevet på hendes modersmål dari, men hun opgiver at tyde andet end sit fornavn. Så får hun øje på det. Stemplet. Hun mærker et sug i maven og kalder ud i køkkenet.

»Mor, jeg har brug for din hjælp«.

Med små ryk bevæger Bahistas mor sin finger fra højre mod venstre henover linierne på papiret.

Moderen kigger på hende.

»Det er fra politiet, du... du skal i retten«.

Aldrig mere stening og lighed for loven. De ord gentog verdens ledere igen og igen efter Talebans fald i 2001. Der skulle hurtigst muligt etableres et retssystem med klare love. Love, der skulle sikre kvinders rettigheder efter adskillige års undertrykkelse.

Nu, to år senere, er eksperterne bekymrede. En af dem er Kabir Ranjbar, der er juridisk professor og formand for Foreningen af Afghanske Advokater.

»Retssystemet er i dag mere usikkert end under Taleban. Selvom Taleban repræsenterede en meget mørk periode i vores historie, især for vores kvinder, var der i det mindste klarhed omkring loven. I dag ved ingen, hvilke love der gælder. Det rammer især kvinderne. Deres mangel på rettigheder er helt uacceptabelt i det nuværende system«.

Afghansk pærevælling

Kabir Ranjabar fortæller, at de afghanske domstoles afgørelser i øjeblikket er én stor pærevælling af den islamiske lov, sharia, civile love og sædvaneret, en praksis præget af landets traditioner.

»Hvis dommeren ikke kan finde en beskrivelse af overtrædelsen i de civile love, benytter de straks sharia. De civile

love straffer jo for eksempel ikke en kvinde for at forlade en voldelig ægtemand. De beskytter hende. Men ved at benytte sharia bliver hun i stedet dømt for at have forladt sin mand, og får derfor en fængselsstraf«, uddyber Kabir Ranjbar.

Afghanistan har officielt godkendt adskillige menneskerettighedskonventioner. I marts 2003 blev konventionen mod diskrimination af kvinder én af dem. Amnesty International og andre menneskerettighedsorganisationer imødekom konventionen, der fastslår, at kvinder har samme rettigheder som mænd. Men i de afghanske retssale er virkeligheden langt fra internationale konventioner.

Bahista venter i det kolde retslokale. Hun savner sin mand. Hun har ikke set ham siden, han blev anholdt. Da dommeren tager plads, trækker hun vejret dybt. Hun sidder alene på bænken - uden en advokat. Pulsens i tindingen banker, og tankerne kører rundt. Hvis bare hun kan forklare dommeren, hvordan det hele hænger sammen...

Dommeren kigger ned på hende.

»Du er sigtet for bigami«, siger han.

»Det er en misforståelse. Jeg blev skilt for otte måneder siden. Min eksmand råbte talaq tre gange, og smed mig ud. Fire af hans mandlige slægtninge var vidner. Han gjorde som Islam kræver. Vi er ikke gift længere«.

Dommeren afbryder hende.

»Du har forladt dit hjem og mand uden tilladelse«.

»Nej, han skilte sig fra mig og bad mig forsvinde«, fortæller Bahista

» Din mand nægter, at han har sendt dig væk«.

Ingen af vidnerne er blevet indkaldt.

Bahistas dom lyder på otte års fængsel.

Kvinder bliver ofte fængslet uden at have fået hjælp fra en advokat. De bliver ofte dømt for forseelser, der er i direkte modstrid med de menneskerettighedskonventioner, som Afghanistan har forpligtet sig til at opfylde. Forseelser, som betegnes som zina, også kaldet moralske forbrydelser. Det rammer for eksempel kvinder, der forlader deres voldelige mænd, har sex før ægteskabet eller er utro.

Dommer og advokat Marzia Basel, der selv er kvinde, arbejder i dag for FN. Hun mener ikke, at problemerne skyldes sharia, men i stedet dommernes fortolkninger af den islamiske lov.

»Sharia er ikke i modstrid med menneskerettighederne. Det er måden, dommerne bruger den på, der er forkert. Og så er det selvfølgelig et problem, at kvinderne slet ikke kender deres rettigheder«, siger hun.

To kvinder for hver mand
Landets nye grundlov slår fast, at Afghanistan er en islamisk stat. Men i hvor stor grad islamisk lov skal præge fremtidens straffelov, er der endnu ikke taget stilling til.

Derfor påpeger Marzia Basel, at Afghanistan må modernisere dele af sharia i den forbindelse. I dag kræver det for eksempel to kvindelige vidner at opveje et mandligt vidne, og i praksis er der flere dommere, som slet ikke anerkender kvindelige vidner i retssager.

»Det rammer kvinderne, for dommerne er mænd, og de vælger oftest en hård fortolkning af sharia og lader dermed traditionerne råde«, supplerer Rachel Wareham fra menneskerettighedsorganisationen Medica Mondiale, der kæmper for at skaffe kvinderne advokatbistand.

Der findes ingen officiel statistik i Afghanistan, men en talsmand fra Højesteret oplyser, at ud af landets 2.006 dommere er 27 af dem kvinder, og flere af dem arbejder som kontorassistenter i retsbygningerne.

Vagter fører Bahista ud af retsbygningen. Otte års fængsel. Hun forbander sin første mand langt væk. Hans smørrede grin hjemsøger hende stadig. Hvorfor vil de ikke tro på mig, tænker hun. Hendes nye mand har fået to år for seksuel omgang med en gift kvinde. Bahista går forsigtigt på den ujævne sti. I armene bærer hun sin tre uger gamle baby, som hun har fået med sin nye mand. Stien fører hen mod døren til kvindefængslet i Kabul.

Med støtte fra FN underviser internationale specialister dommere og anklagere i Kabul. Men ifølge Amnesty International har den italienske organisation IDLO, der har ansvaret for undervisningen, valgt ikke at inkludere

kvinders menneskerettigheder, da det ifølge dem er »et alt for ømtåleligt emne på nuværende tidspunkt«.

På flere konferencer har vestlige land nærmest enstemmigt bekræftet hinanden i, at et velfungerende retsvæsen er den altafgørende brik for at få et samfund op at stå. Men den afghanske overgangsregering har haft svært ved at få de midler, som de var blevet lovet. Frem til marts 2004 er det kriseramte juridiske system blevet lovet 27 millioner dollars, men har indtil nu kun modtaget 12 millioner dollars.

En del af den store køreplan indebar, at en særlig juridisk kommission blev oprettet. Tolv afghanske juraeksperter fik til opgave at se på hele retssystemet og udarbejde strategier for de ønskede ændringer. Men deres anbefalinger er kun vejledende. Den endelige accept afhænger af enighed mellem den offentlige anklager, justitsministeriet og højesteret, og det bekymrer chefredaktør Zuhoor Afghan.

»Vores retssystem ligner efterhånden et ådsel. Rovdyrene tager hele tiden deres del, og tilbage ligger resterne af et ildelugtende skrog, som ingen kan bruge. Pengene forsvinder simpelthen ned i de forkerte lommer«, siger han.

Som chefredaktør på den eneste uafhængige dag-til-dag avis i Afghanistan, er han blevet anholdt flere gange på grund af sine artikler, senest efter en kritisk artikel om højesteretspræsidenten. Han fortæller, at der siden Talebans fald er foregået stærke magtkampe mellem de tre instanser, hvor alle har travlt med at få mest mulig magt.

»Systemet er dybt fundamentalistisk. Dommerne er inkompetente og ofte korrupte, og når der ikke er sket fremskridt, skyldes det, at de ikke ønsker det. Det kan godt være, at kvinder ikke stenes i byerne, men de bliver jo stadig dømt for de samme forseelser som under Taleban«, fortæller chefredaktør Zuhoor Afghan.

En skæv slidt trædør med kraftig hængelås bliver skubbet til side. Lyset bryder mørket bag porten. Tre kvinder klædt i burka vender sig straks mod de kolde murstensvægge og gemmer deres små børn. Bahista holder sit spædbarn tæt ind til brystet. En ujævn og støvet grussti fører til vagtskuret midt i den ujævne fængselsgård. Bahista kigger op. Pigtråd formet som runde halmballer ligger hele

*vejen rundt på de lerstampede flade tage.
Tre af fængselsgårdens fløje er
faldefærdige.*

*»Kom herind. Du skal melde dig hos
fængselschefen, råber den kvindelige
fangevogter til hende.«*

*På et slidt træbord foran den kvindelige
fængselschef ligger 33 lasede mapper.
Fængselschefen sidder med en ny i
hånden. Bahistas billede er limet på den.*

Alle bliver filmet

Justitsminister Abdul Rahim Karimi sidder i sit nyrenoverede kontor. Han er professor i sharia fra den nordlige provins Takhar. Da to af hans assistenter kommer ind ad fløjdørene, går den ene i gang med at sætte et videokamera op, mens den anden straks begynder at tage billeder med et digitalkamera. Alle, der interviewer ministeren, bliver filmet.

»Da Afghanistan er et islamisk land, har vi også en islamisk lov. Sharia skal ikke implementeres som fanatisme. Den, der ved nok om sharia, vil også kunne bruge den uden at krænke menneskerettigheder,« siger justitsministeren, der fortæller, at han er træt af den megen kritik.

»Hvis det internationale samfund vil have, at tingene skal forandre sig hurtigere, må de sørge for noget mere hjælp«.

Rusland er skyldig

Hvert eneste spørgsmål, der drejer sig om, hvorfor kvinder ikke har en advokat, hvorfor der ikke er klarhed omkring loven, eller hvad han vil gøre ved, at kvinder ofte ikke får lov til at vidne, udløser vredesudbrud og lange udredninger om den sovjetiske besættelse af Afghanistan frem til 1989.

»Vores land brænder stadig. Det er russernes skyld, at det ser ud, som det gør. Ikke vores. Hvis du vil have svar, skulle du hellere spørge Rusland om, hvorfor de startede den kolde krig«.

Justitsministeriet har den øverste myndighed, men kan ikke bestemme over højesteret eller anklagemyndigheden, da de hver især er selvstændige instanser. Men ministeriet har ansvaret for at regulere hvilke love, der skal følges og hvordan.

»Vores dommere forsøger at anvende civile og internationale love, men lovene

skal selvfølgelig være i overensstemmelse med Islam. Det kan være svært at få gode dommere til at arbejde for de lønninger, vi kan tilbyde. Men vi har mange gode dommere, selvom der selvfølgelig også er nogle, der er knap så professionelle,« fortæller justitsministeren og rejser sig med besked om, at nu er interviewet slut.

Ikke alle er lige for loven

Grundloven kræver, at alle dommere skal være uddannet fra det juridiske fakultet eller fra fakultetet for islamisk ret. Men de fleste af de nuværende dommere har kun en uddannelse fra islamiske skoler, de såkaldte madraser, hvor der undervises i islamisk lov og Koranen.

Den gamle grundlov satte et aldersloft på 60 år, men det krav er blevet slettet i den nye.

Den 80-årige højesteretspræsident, Fazl Hadi Shinwari, er tidligere leder af en madrasa i Peshawar i Pakistan. Han er udpeget af Præsident Karzai og en tæt allieret med den fundamentalistiske leder Al-Rasul Sayyaf fra partiet Ittihad-i-Islami. Grundloven foreskriver, at højesteretspræsidenten skal være uddannet i alle former for afghansk lov, men Shinwari er kun uddannet i sharia.

Højesteretspræsidenten er kendt for sine konservative holdninger og er tidligere citeret for at sige 'loven skal ikke være den samme for mænd og kvinder, og islamisk lov er den eneste, der må gælde i Afghanistan'. Den nye grundlov nævner ikke sharia, men flere vestlige diplomater fortæller, at graden af religiøs fortolkning af lovene, kommer til at afhænge af, hvem der kontrollerer højesteret.

For mange kokke

Den internationale uafhængige tænketank, International Crisis Group, fortæller, at højesteretspræsidenten har haft travlt med at placere sine politiske allierede på nøgleposter i retssystemet. Swinwari har udpeget 137 dommere til højesteret, selvom grundloven alene tillader ni.

International Crisis Group har kun været i stand til at finde oplysninger om 36 af dommerne. De har alle et begrænset kendskab til islamisk lov og er totalt uvidende om andre civile love. Der er ingen kvinder blandt de udnævnte.

Da Amnesty International kontaktede præsident Karzais stab om problemet, var tilbagemeldingen 'vi ved godt, at højesteret

er politiseret, og at der er udnævnt mange ukvalificerede dommere'. Men der er ikke blevet gjort noget ved det.

Bahista vågner. I sengen over for hoster en kvinde tørt. De fem smalle jernsenge fylder den lille celle og efterlader kun fyrre centimeters gulvplads mellem sengene. Hun synes, at hun har været her længe. Bahista ved ikke, hvor gammel hun er. Måske 25 år. Det er mere end ti år siden, hun blev gift første gang. Som kone nummer to. Hun kan stadig høre den første kones stemme:

»Du skal blive i huset. Og når vi har gæster skal du gå ind på dit værelse. Det er mig, der er første kone i det her ægteskab«.

Bahista hadede at være der. Så det var en befrielse, da hendes eksmand en dag sagde, at det var blevet for dyrt med tre koner, og at han derfor ikke ville have hende mere.

Bahistas lille datter rører på sig. Hun er snart to år. Bahista stryger hende over det sorte hår. Hun er opvokset med en plasticpose som eneste legetøj, og kender ikke til verden udenfor.

Bahista har svært ved at falde i søvn den aften.

Ved indgangen til politigården checker betjentene tasker og jakker for våben og sprængstoffer. Flere sidder og drikker te med deres kalashnikov-geværer i skødet. Her er koldt. På tredje sal bag et stort maghoniskrivebord sidder politichefen, General Barbajan. For to måneder siden overtog han ansvaret for ro og orden i en by, der efter krigen er vokset fra én til tre millioner indbyggere. Folk fra provinserne er strømmet til, men kun for at opdage, at de må bo i ruiner uden tag i byens udkant.

General Barbajan kæmpede mod Taleban sammen med den Nordlige Alliance. I dag sidder hans tidligere soldaterkammerater i regeringen.

»Jeg ved godt, at politiet måske ikke er helt populært i befolkningen. Men vi er i gang med at uddanne vores politifolk, og når de bliver professionelle, vil folk forstå, at de kan stole på dem. Men det kan være vanskeligt at undgå korrupsion og dårlig opførsel, når mine folk i perioder ikke har fået løn i månedsvis«, fortæller han.

Rapporter fra oktober 2003 fra Amnesty International fortæller om

situationer, hvor politiet i flere uger har tilbageholdt kvinder, inden de er blevet sat på fri fod. I Jalalabad har politiet arresteret piger, som er blevet anmeldt for utroskab. Pigerne er efterfølgende blevet sendt fra den ene politistation til den anden, hvor de gentagne gange er blevet misbrugt seksuelt.

»Den slags er selvfølgelig uacceptabelt, og det vil jeg rette op på«, fortæller politichefen.

Jomfru eller voldtægt

Frygten for overgreb er stor, og tilliden til systemet tilsvarende lille. Det er en af årsagerne til, at kvinder stort set aldrig anmelder voldtægt.

»I de tilfælde hvor piger tør, ender sagen ofte med, at pigen i stedet bliver anklaget for sex før ægteskab, fordi dommeren ikke mener, der er beviser for en voldtægt«, fortæller Rachel Wareham fra Medica Mondiale.

De manglende beviser skyldes i vid udstrækning, at pigerne i stedet for en retsmedicinsk undersøgelse blot underkastes en jomfrutest. Uden vidner til overgrebet ender pigen ofte på anklagebænken for sex før ægteskab eller en anden falsk anklage. Da familierne samtidig anser det for en stor og uoprettelig skam, har det ifølge Amnesty International fået et voldtægtsvidne til at udtale 'hvad er pointen i at undersøge sagen. Hendes liv er jo forbi'.

Kvinder står generelt svagt i retssystemet, og det er nærmest umuligt for en kvinde at blive skilt.

Amnesty International har overværet flere sager, hvor kvinder er blevet nægtet skilsmisse, selvom der er tale om grov vold.

»Ofte synes dommeren, at det er synd for manden, at han har sådan en uopdragen kone. I de retssager, vi har overværet, er svaret ofte 'gå nu hjem og bliv gode venner med din mand'«, fortæller Margaret Ladner fra Amnesty International.

Brud på otte år

Størstedelen af de anholdte kvinder bliver anklaget for zina. Og det er familien, der anmelder dem.

»Vi er tvunget til at arrestere piger, der løber væk, fordi de ikke vil giftes. Det har selvfølgelig intet med den civile lov at gøre. Men en ting er lov, en anden er tradition. Familierne insisterer på, at vi

holder dem fængslet, men som regel løslader vi dem igen efter et par dage«, fortæller politichef Barbajan.

Tvangsægteskaber for mindreårige piger er hverdagskost i Afghanistan, eller som et gammel afghansk ordsprog siger: En pige skal have sin første menstruation i sin mands hus - ikke i faderens.

Ifølge sharia er det forbudt at tvinge piger til ægteskab. Men nogle domstole betragter det ikke som en lovovertrædelse, især ikke i provinserne, og derfor bliver sagerne ikke efterforsket. I et tilfælde henvendte en bedstemor sig til retten med oplysningen om, at hendes otteårige barnebarn under tvang var blevet gift med en mand på 56 år. Men dommeren ville ikke acceptere sagen som et tvangsægteskab. I stedet fik bedstemoderen besked om, at hun kunne prøve at søge om skilsmisse på barnebarnets vegne. Det til trods for, at minimumsalderen for ægteskab er 16 år for kvinder i Afghanistan

Bahista sidder i sin celle. Døren går op, og en af de andre fanger kommer smilende ind.

»Jeg har lige fået nedsat min straf. Det hjalp det der med at appellere«.

Bahista spørger nysgerrigt, hvad der er sket.

»Min straf på syv år blev sat ned til fire. Jeg var ikke til stede, men fængelsvagten har lige fortalt mig, at retten har sat min straf ned«.

Bahista går ud af den lave trædør for at lede efter vagten. Hun vil appellere sin dom.

I den mudrede gård i kvindefængslet i Kabul sidder fem af de indsattes 16 børn. Vandpumpen er ny. En international organisation har for nylig monteret den. Over børnene hænger vasketøj som spindelvæv på kryds og tværs fra den ene fløj til den anden - lige uden for vagtskurets vinduer.

Fængselschef Rana Saed gaber og arkiverer papirer i de tyndslidte mapper. Hendes grå hår er samlet i en knold, og kroppen matcher hendes kraftige stemme.

»Halvdelen af vores fanger sidder inde for Zina-forbrydelser. De har enten været utro, eller er flygtet fra deres mand. Nogle har nægtet at gifte sig med den mand, som familien har udpeget. Resten sidder inde for tyveri eller mord«, fortæller hun.

Kvinder i containere

Drury Allen, der arbejder som rådgiver i FN, har kortlagt samtlige kvindefængsler i Afghanistan. Der er ikke ret mange.

»Det er bestemt ikke noget godt tegn. I nogle provinser lukkes kvinder inde i containere, der står i den bagende sol, og jeg var lige ved at sige, "hvis de er heldige". I landsbyerne bruger man de metoder, der har været brugt i hundredvis af år. Hvis en kvinde begår moralske forbrydelser, skal hun dø«.

Amnesty International fortæller, at størstedelen af de kvindelige fanger i Kabul, Marza-e Sharif og Herat sidder inde for zina. Men ikke i Jalalabad. Her fik observatører fra Amnesty International gentagne gange at vide: "Når en kvinde begår en zina-forbrydelse her, bliver hun ikke anmeldt til politiet. Familierne klarer det selv og slår hende ihjel".

»Der er simpelthen brug for mere international pres på den afghanske overgangsregering. Men det vil ikke løse problemet alene, for det er et spørgsmål om kultur og traditioner, som det kommer til at tage generationer at ændre«, fortæller Margaret Ladner fra Amnesty.

Kål og Korankurser

Lugten af kål fra den boblende gryde på primusapparatet breder sig i vagtskuret. To af fangerne sidder til højre for fængselschefen Rana Saed. De er hendes særlige hjælpere og har travlt med at lave frokost.

»Der er sket store fremskridt herinde i løbet af det seneste år. Nu har kvinderne fået senge og dyner. Før lå de på jorden mellem skorpioner og insekter. De fik ingen mad, men nu får de et brød og ris hver dag. Indimellem er der også grønsager«, fortæller hun.

Menneskerettighedsorganisationen Medica Mondiale har hjulpet med at renovere fængslet. Maden rækker ikke langt, men tidligere var fangerne helt afhængige af, at deres slægtninge kom med mad. Det er de stadig, men nu kan de, der er uden familie, få de andres rationer. Fangerne har også fået lov til at få besøg hver mandag.

»Vi skal ændre fangerne og prøve at gøre dem til ordentlige mennesker. Det gør vi ved at arrangere lidt læse-, sy- og

Korankurser for dem herinde«, fortæller Rana Saed.

Bahista sidder og kradser i sin røde neglelak. Hun har lige fået svar fra appelretten. Otte års fængselsstraf er blevet reduceret til tre.

Den lille begynder at græde.

»Rolig lille skat«.

Bahista tørrer snot og støv af datterens ansigt. Hun tænker på den dag, da hendes første mand pludselig stod uden for deres dør.

»Jeg vil have mine brudepenge tilbage. Jeg har brug for de penge. Hvis du har råd til det her hus, må du også have nogle penge til mig«.

Men hendes nye mand svarede bestemt: "du får ikke nogen penge her".

»Hvis du ikke skaffer dem, så siger jeg, at Bahista og jeg aldrig blev skilt«.

Men Bahista og hendes nye mand havde ikke pengene, og få uger efter kom brevet.

Bahista rejser fra sin seng og slår på plastikposen over sengen. Lyden af raslende plastik luller den lille til ro. Bahista glæder sig, til det bliver mandag.

Piger forsvinder sporløst

I cellen står tavlen med Koranvers placeret, så lyset fra vinduet rammer den. Gråden af små børn overdøver de tolv kvinder i den lille celle. Det har lige været Eid - en muslimsk højtid - hvor præsidenten ofte benåder fanger. Fem kvinder er blevet løsladt denne november, og det har sat diskussionen i gang.

»De har nok smurt lommerne på dem i retten«, siger en kvinde med sammen-voksede øjenbryn.

»Der er da ingen med penge, der sidder herinde«, griner en kvinde med et sort tørklæde.

Sidste år blev 21 frigivet. En af kvinderne blev slået ihjel af hendes familie få timer efter, hun blev løsladt. Ifølge Medica Mondiale forsvinder mange af kvinderne sporløst, når de bliver benådet.

En pige sidder og fletter sit lange sorte hår.

»Jeg er glad for, at det ikke blev mig«, siger hun.

»Hvorfor siger du det«, spørger kvinden ved siden af.

»Jeg er bange for, hvordan min far reagerer, når han ser mig igen«.

Det er mandag, og den slidte trædør bliver åbnet. Bahista får lov til at gå ud på den store plads, hvor retsbygningen og mandefængslet ligger omkranset af en høj grå mur. Bahista spejder efter sin mand. Han kommer gående over mod hende. »Jeg har penge til mad til dig«, fortæller han stille.

Han har fået arbejde i mandefængslet, hvor han sidder dømt for at have giftet sig med Bahista.

Han løfter deres datter op.

»Jeg fik min straf sat ned til tre år«, siger hun.

Han smiler.

»Så kan vi snart være sammen igen alle tre«.

Faktaboks til Fanget af traditioner

Sharia

Islamisk lov udledt af Koranen og profeten Muhammeds sædvane. Ifølge Sharia er sex før ægteskab, utroskab og indtagelse af alkohol forbrydelser.

Kvinder og mænd har ikke samme rettigheder. Flerkoneri er tilladt.

Kvinder har halv arveret i forhold til mænd.

Domstolene

Afghanistan har et domstolssystem med tre instanser. Det består af en byret i hvert distrikt, en appelret i af de 32 provinser og en højesteret i Kabul.

23 års borgerkrig har ødelagt store dele af landets domstole.

Traditioner i provinser betyder, at sager ofte afgøres i landsbyråd - de såkaldte shuras. Et islamisk råd, der består af byens ældste, som dømmer på vegne af landsbyen.

Zina

Overtrædelse i forhold til sharialov.

I store dele af Afghanistan dækker zina betegnelsen for utroskab, for at løbe væk hjemmefra og for sex før ægteskabet.

Pigedrømme i Kabul

I Kvindeparken i Afghanistans hovedstad er pigerne fri for mænds tilråb og blikke. De gemmer på historier, som var forbudte under Taleban. En pige har en hemmelig kæreste, en anden synger under dynen, mens en tredje drømmer om at blive præsident.

Af Lillian Gjerulf og Marie Andergren

»Pissst...sikke flotte læber du har«.

En ung mand følger Giti på 16 år med øjnene, da hun går i en stor bue uden om ham på en af Kabuls støvede gader. Hendes hvide tørklæde hænger skødesløst om hovedet, så det mørke pandehår og fyldige læber kommer til syne.

»Må jeg ikke kysse dem?«, råber han.

Giti sætter farten op. Hun er et særsyn i hovedstaden, hvor få kvinder går alene rundt, og langt færre tør gå uden den altomsluttende lyseblå burka.

På gaderne ligger affald i store dynger, hvor små børn kravler rundt og samler madrester og tomme sodavandsdåser. Stanken af kebabos, kaos og dieselos fra byens flere tusinde generatorer, der sørger for elektricitet til byen, hænger i gaderne.

Giti ånder lettet op, da hun når inden for i kvindeparken, der er omkranset af en høj, gul mur.

»Drengene her i Kabul er ikke høflige. I fem år har de kun set piger indhyllet i burka, og derfor bliver deres øjne lysere, når de ser os. De opfører sig lidt ligesom dyr«, siger Giti.

Hun sidder på en bænk i kvindeparken og venter på, at engelskkurset begynder. Parken er et mødested for Giti og andre piger, der kommer her for at snakke og tage engelsk- og sykurser. Den lå øde hen under Taleban, men nu har Afghanistans minister for kvindelige anliggender, Habiba Sarabi, genåbnet parken.

»Det er nødvendigt for piger at have et frirum som parken, for når de viser sig på gaden, bliver de ofte generet af mænd. Faktisk er kvindeparken i dag blevet et symbol på frihed«, fortæller Habiba Sarabi.

I en by hvor kvinderne i 1960'erne gik i lårkort og stilethæle, er alle kvinder i dag indhyllet i løse gevandter. Men Giti har cowboybukser på under den sorte

klædedragt, og små fine blomsterbroderier er synlige på buksebenene.

»Vi taler ofte om, hvilket tøj vi skal have på til bryllupsfester, eller om amerikanske eller indiske film. Min favoritfilm er Titanic, fordi manden ofrer sit liv for sin forlovede«.

Filmen er populær blandt hovedstadens unge. De køber den på piratkopier hentet ind over grænsen fra Pakistan. I byens eneste biograf er filmen dog aldrig blevet vist, da biografdirektøren mente, at filmen var for farlig. På biografens væg er Giti og de andre piger i parken et særsyn.

»Jeg kunne aldrig finde på at gå i biografen med mine veninder, fordi der er alle mulige mennesker - også mænd med våben«.

Synger under dynen

Inde i den hvide hovedbygning i parken sidder 16-årige Attwa og syr. Hendes lange sorte hår bølger ned over skuldrene, og ved siden af den gamle Singersymaskine ligger tørklædet rullet sammen i en klump.

Otte andre piger i alderen 14 til 19 år sidder omkring samme bord. Pigerne snakker om musik. Noget teenagepigerne for første gang hørte, da bilradioerne i hovedstaden blev skruet op for fuld drøn, efter Taleban mistede jerngrebet om den afghanske befolkning. Men kvinder er stadig forment adgang til at synge og danse på tv efter at landets højesteretspræsident har nedlagt et forbud.

»Jeg elsker indisk musik, og så er der hende der den engelske sangerinde...hvad er det nu hun hedder«, siger Attwa og kigger over på sidekammeraten, der ser spørgende på hende.

»Kan du ikke prøve at nynne den?«.

»Nej«, hvisker Attwa og rykker tættere på veninden.

»Hende nede i hjørnet kender min familie. Hvis hun fortæller, at jeg synger, så skælder min far ud«.

Attwa smiler til sidekammeraten, der kigger forstående på hende.

»Men jeg synger tit, når jeg er alene på mit værelse. Så tager jeg dynen over hovedet og synger alle de indiske sange, jeg kender«, hvisker Attwa.

Attwa skal starte på Kabul Universitet efter sommerferien, hvor hun gerne vil uddanne sig til advokat.

»Jeg håber, at jeg i fremtiden får et stort kontor med en masse kollegaer, som godt kan lide, at kvinder arbejder. Alle piger skal lære at læse, skrive og regne, så vi alle kan komme ud at arbejde. Så kan det være, at de afghanske mænd ikke bliver ved med at være så gammeldags«.

Attwa fortæller, at hun aldrig har kysset en dreng, og det har hun bestemt heller ikke lyst til.

»De piger, som mødes med drenge på skolen i smug, ødelægger det for os andre, fordi så begynder snakken. Vores familier bliver bange for at sende os i skole, fordi de tror, at den er et frygteligt sted«.

Attwa har fire søstre og to brødre. Den ene bror flyttede til England for tre år siden, og han ringer ofte bekymret hjem.

»Han siger altid til mig 'lov mig nu, at du ikke snakker med drengene på skolen. Du ved godt, hvordan det ser ud'. Og så fortæller jeg ham, at det kunne jeg aldrig finde på«.

Farligt at tale med drenge

På toppen af hovedstadens utallige udbombede bygninger står børn og flyver med drager. De er populære nu, hvor Talebans forbud om drageflyvning er forsvundet. Også blandt børnene på legepladsen i kvindeparken. Her sidder Debora på 20 år og hendes jævnaldrende veninde Razhada og holder øje med børnene, mens mødrene får undervisning indenfor. Begge er ansat som pædagoger i parken.

Deboras forældre har allerede fundet den mand, hun skal giftes med, men hun har kun set ham en enkelt gang. Mænd uden for familien har hun aldrig talt med.

»Det er alt for farligt, så jeg taler slet ikke med drenge«, siger Debora.

Razhada sidder ved siden af og skubber foden frem og tilbage i gruset foran bænken.

»Ja, for hvis nogen ser det, så sladrer de, og så kan der blive en masse misforståelser ud af ingenting«, siger hun.

Razhada kigger genert på Debora, før hun tilføjer.

»Men vi taler da om det, når vi ser en flot mand på gaden. Især hvis han ligner en indisk filmstjerne«.

Pigerne er opvokset i en kultur, hvor det opfattes som skamfuldt for familien, hvis deres døtre taler med fremmede drenge. Men på internetcaferne, som er skudt op i Kabul i løbet af de seneste to år, sidder

enkelte unge piger og drenge tæt sammen foran den samme computer, men de går aldrig ind og ud af døren samtidig.

Forbudt kæreste

Debora og Razhada kigger på hinanden og fniser til spørgsmålet, om de nogensinde har haft en kæreste i deres teenageår.

»Hvis du har en kæreste, før du bliver gift, så får du en rigtig dårlig fremtid. Ingen mand vil have en simpel pige, og det stempel får du«, siger Debora.

Hun tænker.

»Men nogle gange føler jeg simpelthen, at mit hoved er ved at eksplodere af alle de ting, som jeg skal passe på«, fortæller hun.

På bænken ved siden af sidder Giti og børster støvet af sine blomstrede cowboybukser. Hun bærer på en hemmelighed.

»Min kæreste tog til Canada for tre måneder siden. Han lovede at skrive, men jeg har ikke hørt noget endnu«, fortæller hun stille.

Hun tager mod til sig, før hun hvisker.

»Jeg har prøvet at ringe flere gange. Men hver gang var det hans mor eller moster, der tog telefonen, så jeg blev nødt til at lægge røret på«.

Giti vil gerne flytte til Canada og læse på universitetet efter sommerferien. Men hendes far vil hellere have, at hun læser i USA, hvor familien har slægtninge.

»Heldigvis har min far sagt til mig 'få først en uddannelse, og derefter må du selv vælge den mand, du vil have'«, siger hun.

Forsvare uskyldige

Giti er ligesom de andre piger vendt tilbage til hovedstadens skoler, hvor bøger, borde og stole stadig er et særsyn. Men i denne tid står bygningerne dog tomme, ligesom under Taleban, for så snart vinterkulden trænger ind fra de sneklædte bjerge omkring hovedstaden, stopper alle byens skoler undervisningen i to måneder.

Ude i landområderne er pigerne derimod stadig et særsyn i skolerne. Her holder familierne fortsat deres døtre hjemme af frygt for bevæbnede mænd, der kontrollerer mange af Afghanistanens provinser. 12 pigeskoler er blevet bombet i løbet af det seneste år, og tre ud af ti skolelever i landet er i dag piger.

»Når jeg er færdig med skolen, så vil jeg læse jura og blive advokat. Jeg vil forsvare alle de kvinder, der ikke kender

loven, så de ikke kommer til at sidde uskyldigt i fængsel i mange år. Det synes jeg er uretfærdigt«, siger Giti.

Hun har ofte set sin mor blive slået af hendes far. Sidste gang var, da aftensmaden ikke stod på bordet, da han kom hjem.

»Men da han skulle til at slå, holdt jeg hans hånd fast. Siden den gang har han ikke slået min mor«, siger hun stolt.

Hvis Gitis fremtidige ægtemand har tænkt sig at slå, er hun ikke et sekund i tvivl.

»Så slår jeg igen!«.

Kvindelig præsident

Udenfor kvindeparkens mure drøner gule taxaer konstant forbi. I bagagerummene klumper kvinderne og børnene sig ofte sammen, mens mændene derimod indtager forsædet. De første ti kvinder har netop fået taget et kørekort i hovedstaden med hjælp fra en international organisation. Giti drømmer også om at få sit eget kørekort. Så hun kan bevæge sig ugeneret i Kabuls gader.

Flere af pigerne i parken fulgte med i den politiske udvikling på Loya Jirga, hvor delegerede fra hele landet diskuterede hvilken grundlov, Afghanistan skulle have fremover.

Debora synes, at det ville være godt, hvis der kom en kvindelig præsident i landet.

»Nej, det kan du da ikke mene«, siger hendes veninde Razhada.

»Hvorfor ikke?«.

»Jamen, en kvinde er da slet ikke klog nok til at være præsident. Det kan mænd altså meget bedre klare«, forklarer Razhada.

»Selvfølgelig kan en kvinde da det«, indskyder Debora hurtigt.

»Hvis hun har den samme uddannelse, så kan hun da det samme som en mand«.

»Det er jeg nu ikke så sikker på«, siger Razhada bestemt, før hun rejser sig op fra bænken og går hen for at hjælpe en af de små piger, der er faldet ned fra vippen.

Inde på systuen er undervisningen ved at være slut. Attwa er i gang med at binde sit tørklæde om håret, før hun går gennem porten.

»Når jeg er færdig med min uddannelse, så vil jeg være Afghanistans første kvindelige præsident«.

Hun kigger afventende på de andre piger i gruppen. Flere smiler før de slår burkaen ned over ansigterne.

Faktaboks til Pige drømme i Kabul

Kvindeparken:

I Kvindeparken i Kabul er mænd forment adgang.

Kvinderne kan få passet deres børn i parken, mens de går til sy- og engelskkurser.

Ifølge kvindeminister Habiba Sarabi åbner der snart 20 butikker for kvinder i parken. Målet er, at kvinder lærer at blive selvforsørgende.

Kvindeparken eksisterede også før Taleban, hvor den bød på underholdning som musik og teater.

Uder Taleban – i årene 1996-2001 – var parken lukket.

Uddannelse er fremtiden:

Én million afghanske piger – eller næsten hver tredje afghanske pige - er kommet i skole i 2003.

I samme periode er flere end to millioner afghanske drenge startet i skole.

Mere end to millioner piger venter fortsat på at få lov til at komme i skole af deres forældre – eller på at der bliver oprettet skoler i deres del af landet.

Uddannelse er gjort til en topprioritet i Afghanistan, som det bedste middel til en fredelig fremtid for Afghanistan.

Ifølge FN's børnefond er det første gang, at uddannelse er blevet

topprioriteten under genopbygning af et land efter mange års konflikt.

12 pigeskoler blev bombet i 2003 af fundamentalister.